

آغاز هر کلامی نام تو بر زبانم
ستایش تو گویم خدای مهربانم

دبستان غیر دولتی هوشمند نیک نام

کتاب فارسی

درس اول

ستایش / تماشاخانه / رقص باد خنده ی گل

کلاس پنجم

سال تحصیلی ۹۷ - ۱۳۹۶

تاریخ ادبیات

شعر

«ای همه هستی ز تو پیدا شده»

از «کتاب مخزن الاسرار نظامی» انتخاب شده است.

واژگان

هم معنی و مترادف

ترس

بچکا :

هم معنی و مترادف

بده ، عطا کن

پیش :

هم معنی و مترادف

نوازش نکنی
،مهربانی نکنی

ننوازی :

هم معنی و مترادف

گناه من را نادیده بگیر
،عفو کن

پیشا:

هم معنی و مترادف

همدم

مونسی :

هم معنی و مترادف

غمخوارگان :

رنج دیدگان

هم معنی و مترادف

بیچارگان :

درماندگان -
نیازمندان

هم معنی و مترادف

ازپی :

به دنبال ، به خاطر

هم معنی و مترادف

خاک ضعیف :

در این جا منظور:
انسان ناتوان

معنی و مفهوم درس

این شعر مناجات نامه است یعنی راز و نیاز کردن انسان با خداوند که آرامش بخش دل ها می باشد.

در این شعر ، شاعر به عظمت خداوند اشاره می کند و از او می خواهد که نیازش را برطرف کند . در حقیقت شاعر در این شعر نیازمندی خودش و بی نیازی خدا را بیان می کند

ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده

- ای خدایی که تمام هستی و جهان را به وجود آورده ای ، انسان ضعیف با اراده و خواست تو توانایی به دست آورده است .

- **آرایه های ادبی : تضاد : ضعیف و توانا**

کلمات هم آوا (هم آهنگ - قافیه) : پیدا و توانا

- **نکته ی دستوری : این بیت سه جمله دارد .**

۱- ای (منظور خداوند است و یک جمله است .)

۲- همه هستی از تو پیدا شده است .

۳- خاک ضعیف از تو توانا شده است .

از پیِ توست این همه اُمید و بیم هم تو ببخشای و ببخش ای کریم

- تمام امید و ترس برای تو است بنابراین ای خداوند بخشنده ، نعمت هایت را به ما عطاکن و و از گناهان ما چشم پوشی کن و ما را ببخش .

• **آرایه های ادبی :** تضاد : اُمید و بیم

• کلمات هم آوا (هم آهنگ- قافیه) : بیم و کریم

• **نکته می دستوروی :** این بیت ۴ جمله دارد .

۱- ای کریم (منظور خداوند است و یک جمله است .)

۲- این همه امید و بیم از پی تو است.

۳- ببخشای.

۴- ببخش .

گر تو برانی به که روی آوریم

چاره ی ما ساز که بی یاوریم

• مشکل ما را که بدون یار هستیم برطرف کن. اگر ما را از درگاہت دور کنی و به ما توجه نکنی ، ما به چه کسی پناه بیاوریم و درد هایمان را بگوییم .

• **آرایه های ادبی : تضاد : برانی و روی آوریم**

• کلمات هم آوا (هم آهنگ- قافیه) : یاوریم و آوریم

• **نکته ی دستوری : این بیت ۴ جمله دارد .**

۱- چاره ی ما ساز.

۲- بی یاور هستیم.

۳- اگر تو ما را برانی (دور کنی)

۴- به چه کسی روی آور آوریم .

جز در تو قبله نخواهیم ساخت گر ننوازی تو ، که خواهد نواخت ؟

• ما جز تو کسی را ستایش نمی کنیم و حاجتمان را فقط از تو می خواهیم. اگر تو ما را مورد لطف و مهربانی خود قرار ندهی ، هیچ کس دیگری به ما محبت نمی کند .

• **آرایه های ادبی** : تضاد : امید و بیم

• کلمات هم آوا (هم آهنگ - قافیه) : ساخت و نواخت

• **نکته می دستوروی** : این بیت ۳ جمله دارد .

۱- جز در تو قبله نخواهیم ساخت.

۲- اگر تو ننوازی.

۳- که خواهد نواخت .

چاره کن ای چاره ی بیچارگان

یار شو ای مونس غمخوارگان

- ای خدایی که مونس و همدم انسان های رنج کشیده هستی ، یار و همدم ما باش و ای چاره ساز دردهای بیچارگان مشکلات ما را رفع کن

- آرایه های ادبی : تضاد : امید و بیم

- کلمات هم آوا (هم آهنگ - قافیه) : غمخوارگان و بیچارگان

- نکته ی دستوری : این بیت ۴ جمله دارد .

۱- یارشو(جمله ی امری)

۲- ای مونس غمخوارگان

۳- چاره کن (جمله امری)

۴- ای چاره ی بیچارگان

معنی واژه ی **تماشاخانه** را می دانی؟

شگفتی به چه معناست ؟

در مورد

آفریده های ساکت خدا

چه می دانی؟

تصاویر زیر را با دقت تماشا کنید.

حالا راجع به این تصاویر، سوالاتی را مطرح کنید و از
دوستان خود پرسید.

آفریده های ساکت خدا هیس! گوش کن .

آفریده های ساکت خدا

صدای روشنایی روز را می شنوی ؟

آفریده های ساکت خدا

- آیا صدای رشد درختان را می شنوی ؟

آفریده های ساکت خدا

- آیا صدای رشد علف ها را می شنوی ؟

آفریده های ساکت خدا

- به صدای قطره های آب و پروانه با بال های مخملی گوش کن.

آفریده های ساکت خدا

صدای شب‌نم صبحگاهی ، هنگامی که سرزده به خانه ی برگ وارد می
شود را چطور ؟
می شنوی ؟

نتیجه گیری

پس جهانی که ما در آن زندگی می کنیم یک تماشاخانه است که در آن پدیده های شگفت انگیز آفرینش خداوند را تماشا می کنیم . مثل چشمه ها و گیاهان و علف های نرم و شکننده ای که از دل سنگ ها بیرون میان .

اگر بخواهیم آفریده های ساکت خدا را بشناسیم باید:

به هر طرف نگاه کنیم و به صداهای کوتاه و بلند خوب گوش بدیم صدای تاریکی شب صدای روشنی روز صدای شبنم صبحگاهی .

پس برای شناخت این جهان یا این عالم باید به طبیعت برویم و دربارہ های آفریده های خدا اندیشه کنیم ..

تاریخ ادبیات

کتاب « آفریده های ساکت خدا » اثر «نانسی سویتلند» و ترجمه ی « حسین سیّدی » است .

متن درس تماشاخانه از کتاب آفریده های ساکت خدا است.

هم معنی و مترادف

وجود ، دارایی

هستی :

هم معنی و مترادف

لبریز، پَر

سَرشار :

هم معنی و مترادف

پدیده:

آن چه مشاهده یا به
وسیله ی حواس درک
می شود

هم معنی و مترادف

نیکو، نرم و نازک
،جالب

لطیف :

هم معنی و مترادف

صبر، مکث ، توقف

درنگ :

هم معنی و مترادف

جاری

روان :

هم معنی و مترادف

تناور، قوی ،
قوی جثه

تنومند :

هم معنی و مترادف

بزرگ

:

عظیم

هم معنی و مترادف

تصور^{۴۳}

چیزی را در ذهن
مجسم کردن،
خیال، اندیشه، گمان

هم معنی و مترادف

شکوه :

بزرگی، عظمت،
جلال

هم معنی و مترادف

بزرگی

عظمت:

هم معنی و مترادف

عَالَم :

جهان ، گیتی ، دنیا

هم معنی و مترادف

فلک:

آسمان، سپهر، گردون

هم معنی و مترادف

تأمل

اندیشیدن، فکر
کردن

هم معنی و مترادف

کردار:

کار، عمل

هم معنی و مترادف

نگاشته :

نقاشی کرده

هم معنی و مترادف

می نگارد:

می نویسد ، نقاشی
می کند.

هم معنی و مترادف

سنگلاخ :

سنگستان، زمین پر از سنگ

هم معنی و مترادف

هیس :

ساکت باش ، حرف
نزن

هم معنی و مترادف

تالاب:

آبگیر، برکه،
جایی که در آن آب جمع
شود و بماند.

هم معنی و مترادف

می تند :

می بافند

تماشاخانه

• معنی بعضی از حملات:

عالم تماشاخانه می‌شگفتی‌های آفرینش است.

• دنیا محل تماشا کردن شگفتی‌ها و عجایب آفرینش است.

این جهان، دفتر می‌است که خدای مهربان به پاکی و زیبایی تمام در آن نقاشی کرده است و نقاشی می‌کند.

این دنیا، مانند دفتر می‌است که خدای مهربان به پاکی و زیبایی تمام در آن نقاشی کرده است و نقاشی می‌کند.

واژه آموزی

۱. مخالف یعنی چه ؟

۲. متضاد یعنی چه ؟

- بچه ها کلمات ها هم مانند انسان ها با هم ارتباط دارند :
- برخی با هم دوست هستند و برخی هم با هم ناسازگاری و تضاد دارند و مخالف کارهای هم هستند. در این درس می خواهیم به کلماتی که با در تضاد هستن و ناسازگاری دارند بپردازیم.

- به این دسته از واژه ها ، کلمات **مخالف** یا **متضاد** می گوییم .

سوال : مخالف خوب چه واژه ای هست ؟ .

سوال : مخالف خوب چه واژه ای هست ؟

در بعضی از جاها برای اینکه مخالف کلمه ای را در مقابل آن
کلمه بگذارند از علامت \neq استفاده می کنند. خوب \neq بد

.

• عزیزان من وقتی دو کلمه ی ای که با هم در تضاد هستند یعنی ضد هم هستند یعنی مخالف هم هستند را **در یک جمله** و **کنار هم به** کار ببریم جمله ی ما را زیبا تر می کند.

• سوال: شما ی جمله بسازید که خوب و بد با هم در آن به کار رفته باشه ؟

• مثال: من خوب و بد کارهای خودم را بررسی کردم .

• من به خوب و بد حرف های دوستم گوش کردم

سؤال :

- مخالف کوتاه ؟ بلند کوتاه \neq بلند

-

- حالا با کوتاه و بلند جمله بسازید :

- مثال : در اطراف ما کوه های کوتاه و بلندی وجود دارد.

رقص باد، خنده می گل

واژه نامه

هم معنی و مترادف

رفته رفته :

کم کم ، آرام
آرام

هم معنی و مترادف

نارون:

درختی پرشاخ و
برگ که میوه
ندارد

هم معنی و مترادف

پیدین :

ریشه ی درخت
بید

هم معنی و مترادف

گسیخت:

پاره شد

هم معنی و مترادف

بُستان:

باغ، بوستان

هم معنی و مترادف

دهقان :

باغبان ، کشاورز

هم معنی و مترادف

تاک:

درخت انگور

هم معنی و مترادف

شاخساران:

شاخه های
درختان

هم معنی و مترادف

کهن :

قدیمی

هم معنی و مترادف

نغمه خوان :

آوازه خوان

هم معنی و مترادف

آشیان:

لانه ی پرندگان

رقص باد ، خنده ی گل

سبزه زاران ، رفته رفته زرد گشت

زرد شد آن چتر شاداب قشنگ

ریشه های بید بن از هم گسیخت

باغ و بستان ، ناگهان در خواب شد

کرد کوتاه شاخه ی پیچان تاک

بار دیگر ، چون بهاران می شود

باد سرد آرام بر صحرا گذشت

تک درخت نارون شد رنگ رنگ

برگ برگ گل به رقص باد ریخت

چشمه کم کم خشک شد ، بی آب شد

کرد دهقان دانه ها در زیر خاک

فصل پاییز و زمستان می رود

ادامه ی شعر رقص باد خنده ی گل

چشمه جوشد ، آب می افتد به راه

از زمین خشک ، می روید گیاه

سبز گردد ، شاخساران کهن

برگ نو آرد ، درخت نارون

پر کند بوی خوش گل ، باغ را

گل بخندد بر سر گل بوته ها

باز می سازد در اینجا آشیان

باز می آید پرستو ، نغمه خوان

شاعر : پروین دولت آبادی